

sector més baix de la comarca i a la banda dreta de la Tet.¹

PRON. POP.: *binsà* (1959-60), oït a Odelló, Serdinyà, Conat, Oms, Estoer, Bula de Terranera i Comes. Gentilici: *binsanèis*, Estoer (1960).

DOC. ANT. 950: *Vincianum* (Alart, *Bull. Soc. Agr. Sc.* x, 81); 950: *villa Vinçano* (Abadal, *Eixalada*, 177); 953: *Vinçano* (Abadal, *id.* 180); 1043: *Vincano* (Alart, *Cart. rouss.*, 58); 1067: *Vinciano* (Alart, *id.*, 71); 1435 (Alart, *Doc. Géogr. Hist.*, 601); 1163: *Cabot de Vinciano* (*Col. Moreau* LXXIII); 1218: *Vinça* (Alart, *Priv.*, 111); 1337: (*Cart. de Vinça* 1v^o passim); 1354, (Alart, *Doc. géogr. hist.*, 530); 1396: *Vinsa* (*CoDoACA* XII, 166); 1323: (P. Vidal, *RLR* XXXII, 427); 1359: (*CoDoACA* XII, 118).

Mencions addicionals citades per Ponsich (*Top.*, 128): 939: *castrum Vinsanum*; 982: *Vinzanum*; 1009: *Vincianum*; 1011: *villa Vincanum*; 1019: *castrum de Vinciano*; 1043: *Vincan*; 1067, 1267: *Vincianum*; 1265: *Vinçanum*; c. 1375, 1407, 1628, 1632: *Vinça*; 1488: *Vinsa*.

ETIM.: VINTIĀNU (VINTIUS) o bé VENCIĀNU (VENCIVS) (Schulze, *Zu lat. Eigenn.*, 17; Skok, *Ortsn.*, 141.42).²

Cal remarcar en relació amb aquest NL conflentí els parònims oc. *Vinsac* (Charente, Dordonya), *Vensat* (Puy-de-Dôme) (Skok, *ibid.*); *Bensà* (Arieja): *Vensa* S. XIII (Lemoine, *Top. Lgd. Gc.*, 135). Respecte al desenvolupament fonètic de *Vinçà*, és sabut que els canvis *e > i*, *o > u* són normals en català davant un grup de tres consonants dentals o de la sèrie dentoalveolar (incloent-hi l'ant. *ç = ts*): p. ex. D(E)INT(U)S > *dins*, ŪNCĪA > *unça*, etc. (*LleuresC*, 251). Així, doncs, sembla que val més partir de l'ètimon VENCIVS (VENCIĀNU) > *Ventsāno* > *Vintsān* > *Vintsā* > *Vinçā*; puix que són amb *Vē-* els noms de l'Arieja i de Puy-de-Dôme, i el canvi *inç > inç* es produïa també en part del domini occità (*dins* o *dens* tots dos des dels trobadors). Ph.R.

¹ És el poble nadiu de l'il·lustre filòleg i historiador J.B. Alart (1824-80). Sobre la vida i l'obra d'aquest gran erudit rossellonès, veg. P. Vidal, *Bull. Soc. Agr. Sc.* XXXVII, 87-202; J. Gulsoy, *EUC* XXIII, 243-53; *Gran. Enc. Cat.*, s. v.—² Notem que aquestes dues etimologies possibles són les mateixes que proposa Aebischer (*Études top. cat.*, 140). Veg. a més Whatmough, *Dial. Anc. Gaul*, 4, 82-83.

Vincabrè, Vincamet, V. Vin-

VINEBRE

Poble de la Ribera d'Ebre, a l'esq. del riu, aigües avall de Flix, enfront d'Ascó.

PRON.: *vinebre* en el poble mateix, *binèbre* a Riba-

roja (Casac. 1920) i *binèbre* al Molar i Torre de l'Espanyol (on diuen *ēbro*) (XII, 45.4 i 14). Gentilici: *vinebrans* o respectivament *vinebrençs* en l'enq. feta en aquests llocs, 1936 (XIII, 60-63).

5 MENC. ANT. Segons CCandi, Vinebre fou destruït l'any 1285 i totalment arrasat pels Entences, i redificat després en un altre indret de la batllia d'Ascó amb el nom de *Vilanova*, esmentat el 1291 (*Mi. Hi. Ca.* I, 215, 217); 1359: *Vinebre* (*CoDoACA* XII, 45).

10 ETIM. Com que és prop de l'Ebre, és temptador imaginar que va formar-se com un compost aràbic del nom d'aquest riu: com afirma *AlcM* de la combinació de *Ib(i)n* ('fill de l'Ebre' ?), llavors, però, fa gran escrúpol la combinació amb el nom del riu sense enllaç, *-al-*; amb el fet que està bastant allunyat dels marges del riu, si bé enclòs dins la gran corba que l'Ebre descriu; encara es podria al·legar, que és *Ibn* amb valor exponencial «el del» que abans de la destrucció de 1284, fos més immediat al riu; però a aquells escrúpols se'n hi suma encara un altre: observar la term. *-e* de *Vinebre*, en oposició amb la del riu *Ebro*, que era la forma mossàrab del nom del riu, i és encara la popular allí i a tota la Ribera (l'oposició que hem registrat supra en l'ús popular de tots aquests pobles). Majorment, per tant, si el nom hagués de ser creat per l'àrab del morisc.

En fi, és que hi ha una etimologia inobjectable:

El NP *Iben hābri*, sense *Iben* està ben documentat, com NP a Algèria (*GGAlg*), pertanyent a una arrel ben viva i general en àrab, per a 'carn', 'fibra', 'tallar carn', 'ser carnós'; l'adj. *hābri* seria, doncs, 'carnós', *Īben hābri* 'l'home de fibra'; arrel productiva de NPP també a Aràbia, on es registra *hābri* com nom d'home, i també *al-habira*, i els *habran* (Hess, 51b). Altrament arrel comuna amb altres llengües semítiques *Heber*, avantpassat d'Abraham, cita Mn. J. Segura (*Gènesi* X, v. 24) sospitant-hi ja relació amb el nom de *Vinebre* (*Veul del Monts.* 893, 39-40). En el parlar morisc l'accent reculava a la síl·laba penúltima quan era tancada, com en *hāb* segons el sistema sil·làbic de l'àrab. I el *h* era una aspiració levisima i sonora, que sovint s'esvaeix del tot en els nostres arabismes.

En realitat el compost amb *Ben-* consta també com usual almenys a Algèria, si bé assimilat en *Bennabri*, i així mateix el simple combinat amb article: *Annabri* (*GGAlg.* 42 etc.); però el cas és que en àrab a penes existeix una arrel *nbr*, per tant són el fruit de l'assimilació *nḥ > nn*.

50 *Vinera, Cella ~, V. Sallavinera Vinfani, Vinfaro, Vinfatgeig, Vinferri, Vingalbó, V. Vin-*

VINGANYA

55

Antic poblat i monestir situat prop de Seròs a la